

Broj: 02-05-18281-18/14
Sarajevo, 05.06.2014. godine

Na osnovu člana 22. i 24. stav 4. Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj: 24/03 - Prečišćeni tekst i 38/13), Vlada Kantona Sarajevo, na **69.** sjednici održanoj **05.06.2014.** godine, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

1. Prihvata se Izvještaj o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2013. godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti- apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti.
2. Predlaže se Skupštini Kantona Sarajevo da u skladu sa Poslovníkom Skupštine Kantona Sarajevo usvoji izvještaj iz tačke 1. ovog Zaključka.

VRŠILAC FUNKCIJE
PREMIJERA
Muhamed Kozadra dipl.ecc.

Dostaviti:

1. Predsjedavajuća Skupštine Kantona Sarajevo
2. Skupština Kantona Sarajevo
3. Premijer Kantona Sarajevo
4. Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo
5. Evidencija
6. A r h i v a

Na osnovu člana 13.tačka b. i člana 18. tačka b. Ustava Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br 1/96, 2/96 - Ispravka, 3/96 - Ispravka, 16/97-Amandmani (1-XIII), 14/00 Amandmani XIV-XV), 4/01 (Amandmani XVI-XVIII) i 28/04 Amandmani (XIX-XLII), saglasno članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH» broj 46/10), te na osnovu člana 120. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 41/12- Drugi novi prečišćeni tekst), Skupština Kantona Sarajevo, na sjednici održanoj dana _____ godine, povodom razmatranja Izvještaja o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2012.godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti-apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti, donijela je sljedeći

ZAKLJUČAK

Usvaja se Izvještaj o snabdjevenosti Kantona Sarajevo lijekovima i sanitetskim materijalom u 2013.godini sa posebnim osvrtom na implementaciju Liste lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava obaveznog osiguranja kroz funkcionisanje Mreže farmaceutske djelatnosti-apoteka, sa prijedlogom mjera i aktivnosti.

Broj: 01-05-____/14
____/____/2014.godine
SARAJEVO

PREDSJEDAJUĆA
SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO

Prof. dr Mirjana Malić

web:<http://skupstina.ks.gov.ba>
e-mail: skupstina@skupstina.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-055, Fax: + 387 (0) 33 33 562-210
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

IZVJEŠTAJ
O SNABDJEVENOSTI KANTONA SARAJEVO LIJEKOVIMA I SANITETSKIM
MATERIJALOM U 2013. GODINI SA POSEBNIM OSVRTOM NA
IMPLEMENTACIJU LISTE LIJEKOVA KOJI SE PROPISUJU I IZDAJU NA TERET
SREDSTAVA OBAVEZNOG OSIGURANJA KROZ FUNKCIONISANJE MREŽE
FARMACEUTSKE DJELATNOSTI- APOTEKA

1. Uvod

Zakonom o apotekarskoj djelatnosti („Službene novine Federacije BiH“, broj 40/10) definisano je da je apotekarska djelatnost je dio zdravstvene djelatnosti koja se obavlja na svim nivoima zdravstvene zaštite i koja osigurava

- snabdijevanje stanovništva, zdravstvenih ustanova i zdravstvenih radnika koji obavljaju privatnu praksu lijekovima i medicinskim sredstvima.
- snabdjevanje sa herbalnim lijekovima i herbalnim supstancama, homeopatskim lijekovima, dječjom hranom i dječjom opremom, kao i dijetetskim proizvodima, kozmetičkim i drugim sredstvima za njegu i očuvanje zdravlja,
- izrada i snabdijevanje magistralnim i galenskim lijekovima
- savjetovanje u vezi pravilne primjene lijekova, medicinskih sredstava, herbalnih i homeopatskih lijekova, kozmetičkih i dijetetskih proizvoda u cilju zdravlja i sprečavanje bolesti
- pružanje dodatnih usluga u svrhu provođenja preventivnih mjera za očuvanje i zaštitu zdravlja stanovništva, a koje podrazumijevaju mjerenja određenih parametara koje pacijenti mogu i samostalno odrediti u postupku samokontrole, pri čemu ove usluge imaju savjetodavni karakter i ne pružaju se u svrhu postavljanja dijagnoze kao što su mjerenje šećera u krvi, krvnog pritiska, težine i sl.
- analizu propisivanja lijekova i praćenje upotrebe lijekova, praćenje efikasnosti, bezbjednosti i ekonomičnosti terapije u cilju racionalnog propisivanja i upotrebe lijekova

Farmaceutska djelatnost na Kantonu Sarajevo je organizovana kroz primarnu zdravstvenu zaštitu (apoteke); bolnički nivo zdravstvene zaštite (bolničke apoteke, kliničke apoteke) i zavode (službe medicinskog snabdijevanja).

Ministarstvo zdravstva Kantona Sarajevo, u oblasti farmacije je u toku 2013.godini, u okviru svojih nadležnosti pratilo snabdjevenost Kantona Sarajevo sa lijekovima i sanitetskim materijalom za lijekove koji se finansiraju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja.

2. Organizacija farmaceutske službe u Kantonu Sarajevo u toku 2013.godine

Na području Kantona Sarajevo, farmaceutska djelatnost, odnosno izdavanje lijekova na recept se obezbjeđivalo u okviru 161 apoteka – 41 poslovne jedinice iz sastava JU Apoteke Sarajevo čiji je osnivač Kanton Sarajevo i 120 jedinica privatnog sektora.

U odnosu na 2012.godinu broj apoteka se za smanjio za 4 apoteke koje su zatvorene i to:

2 apoteke privatnog sektora: PA Zina 1 sa područja Općine Centar i PZU Viva 7-ogranak Viva 7-2 sa područja Općine Ilijaš, i 2 apoteke iz sastava JU Apoteke Sarajevo : PJ Hrasno sa područja Općine Novo Sarajevo i PJ Ilidža 2 sa područja Općine Ilidža. U toku 2013.godine u PZU Denida, u 5 ogranaka je došlo do promjene osnivačko –vlasničke strukture u skladu sa

pozitivnim zakonskim propisima.

Broj apoteka na području KS u periodu 2007-2013

Godina	Broj PJ JU Apoteke Sarajevo	Broj apoteka Privatnog sektora	Ukupno apoteka na KS
2007	40	61	101
2008	40	74	114
2009	40	80	120
2010	40	96	136
2011	41	107	148
2012	43	122	165
2013	41	120	161

U toku 2013.godine, Odobrenje za rad je izdato za Galenski laboratorij „Galas” u sklopu JU Apoteke Sarajevo u skladu sa Pravilnikom o bližim uvjetima u pogledu prostora, opreme i kadra, kriterijima za osnivanje i obavljanje apotekarske djelatnosti i svim organizacionim oblicima, kao i načinu i postupku njihove verifikacije („Službene novine Federacije BiH“ br. 44/12, 23/13, 27/14)

Raspored apoteka prema Općinama Kantona Sarajevo

Općina	Broj stanovnika*	Broj apoteka na dan 31.12.2013.	Prosječan broj stanovnika po apoteci, prema postojećem stanju
Stari Grad	38.911	16	2431,94
Centar	59.238	32	1851,19
Novo Sarajevo	68.802	33	2084,91
Novi Grad	124.471	40	3111,76
Ilidža	71.892	21	3423,43
Hadžići	24.979	8	3122,37
Vogošća	27.816	6	4636
Ilijaš	20.504	4	5126
Trnovo	1830	1	1830
Ukupno:	438.443	161	2723,25

*Preliminarni rezultati Popisa stanovništva, domaćinstava i stanova u Bosni i Hercegovini 2013
Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Web site: <http://www.bhas.ba>

U toku 2013.godine nisu se odredile slobodne lokacije za otvaranje novih apoteka s obzirom da je prema pomenutom Pravilniku za Kanton Sarajevo potrebno 90 apoteka a odobrenje za rad posjeduju 161 apoteka.

I pored velikog broja apoteka koje posjeduju odobrenje za rad, svakodnevno se u Ministarstvu zdravstva zaprima veliki broj zahtjeva za izdavanje saglasnosti za slobodne lokacije, odnosno otvaranje novih apoteka, posebno od nezaposlenih magistara farmacije kojima je to jedina šansa za zaposlenje

Podaci o potrebnom broju apoteka za Kanton Sarajevo.

Općina	Broj stanovnika*	Potreban broj apoteka	Prosjek prema potrebnom broju apoteka
Stari Grad	38.911	8	4863,88
Centar	59.238	12	4936,50
Novo Sarajevo	68.802	14	4914,43
Novi Grad	124.471	25	4978,84
Ilidža	71.892	15	4792,80
Hadžići	24.979	5	4995,80
Vogošća	27.816	6	4636,00
Ilijaš	20.504	4	5126,00
Trnovo	1830	1	1830,00
Ukupno:	438.443	90	4871,59

Zaključno sa 31.12.2013.godine Zavod ima potpisane Ugovore o pružanju farmaceutskih usluga osiguranicima Kantona Sarajevo sa 157 apoteka.

I dalje na području Kantona Sarajevo postoje 3 bolničke apoteke – Apoteka Kliničkog centra Univerziteta u Sarajevu, Apoteka Opće bolnice „Prim dr Abdulah Nakaš“ i Apoteka Psihijatrijske bolnice Kantona Sarajevo za potrebe pacijenata koji se liječe u ovim zdravstvenim ustanovama.

3. Lista lijekova koji se propisuju i izdaju na teret sredstava Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo u 2013. godini

U toku 2013.godine objavljeni su propisi koja determinišu Liste lijekova i to:

Pravilnik o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u Federaciji Bosne i Hercegovine, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa listi lijekova, obavezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometa lijevka uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/13) i Odluka o listi lijekova nepohodnih za osiguranje zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 56/13).

U skladu sa tim sačinjena je Odluka o listi lijekova Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo“ broj 36/13, 37/13 Ispravka, 50/13-Lista A, 51/13-Lista B) te izrađeno Uputstvo za pravilnu primjenu Liste lijekova Kantona Sarajevo kroz uvođenje indikacionih oznaka i indikacija za sigurnu i racionalnu upotrebu lijekova sa A i B liste lijekova („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 3/14)

Na Listi lijekova Kantona Sarajevo se nalazi 260 lijekova u 1322 oblika, jačina i pakovanja.

LISTA	BROJ LIJEKOVA	BROJ OBLIKA,JAČINA I PAKOVANJA
-------	---------------	--------------------------------

A LISTA	152	951
B LISTA	108	371
UKUPNO	260	1322

Procentualno učešće Zavoda u cijeni lijeka:

LISTA	BROJ LIJEKOVA	BROJ OBLIKA, JAČINA I PAKOVANJA
A lista 100%	152	951
B lista 25 %	46	229
B lista 50%	21	36
B lista 75%	3	6
B lista 100%	38	100

Na Listi lijekova Kantona Sarajevo je bilo zastupljeno 63 proizvođača i to:

Rang lista proizvođača A i B liste		
Red broj	Proizvođač	Broj oblika, jačina i pakovanja
1	Zada Pharmac.	108
2	Krka	101
3	Hemofarm	98
4	Bosnalijek	94
5	Pliva	90
6	Farmavita	87
7	Lek	67
8	Alkaloid	61
9	GSK	44
10	Galenika	43
11	Nobel	39
12	Farmal d.d.	33
13	Belupo	30
14	Pfizer	30
15	Jadran	29
16	Replekfarm	29
17	Genera	28
18	Sanofi Aventis	25
19	PharmaS	22
20	Actavis Group	21
21	Kwizda Pharm	17
22	Novartis Pharma	17
23	Pro Med	17
24	Abbott	16
25	Zdravlje AD	15
26	AstraZeneca	13
27	Berlin Chemie	13
28	MSD	13

29	Bilim Ph.	12
30	Bayer	9
31	Eli Lilly	8
32	dr. Falk Pharma	7
33	Nycomed GmbH	7
34	Boehringer Ingelheim	6
35	Meda	6
36	Innothera-innothec Int.	5
37	Novo Nordisk	5
38	Alcon	4
39	Chiesi Pharmaceuticals GmbH	4
40	H. La Roche	4
41	Genericon Pharma	3
42	Grunenthal GmbH	3
43	IBSA	3
44	Medis	3
45	Riemser	3
46	Tecnimed S.	3
47	Clinres farmacija	2
48	Desma GmbH	2
49	FarmaS	2
50	Ferring SA	2
51	Jugoremedia	2
52	PharmaSwiss	2
53	Reckitt	2
54	Unimed Pharma	2
55	Welcome Limited	2
56	AspenHealthCare	1
57	Aziende Chimiche Riunita Angelini Francesco	1
58	Gerot Pharma	1
59	ICN Hungary	1
60	L.Molteni & C.DEI F.LLI Alitti Societa di Esercizio-S.P.A	1
61	Polichem S.A	1
62	Recordati Ireland Limited	1
63	Remedica Ltd	1

Odluka o listi lijekova u bolničkoj zdravstvenoj zaštiti Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 56/13) još uvijek nije u potpunosti implementirana jer su se krajem 2013.godine započele aktivnosti na uvođenju web aplikacije putem koje bi zastupništva i proizvođači mogli dostavljati dokumentaciju utvrđenu Pravilnikom.

4. Troškovi lijekova izdatih na recept u 2013.godini

Ukupan broj recepata propisanih i izdatih na teret sredstava obaveznog osiguranja za 2013.godinu iznosi 4.129.185 i povećan je za 2012. godinu je povećan za 38.094 recepta, što iznosi 0,92% u odnosu na 2012.godinu. Broj izdatih recepata u prethodnim godinama je bio u

stalnom porastu, i kretalo se do 300.000 recepata godišnje ili oko 5%.

Pregled broja izdatih recepata u 2013.godini u odnosu na 2012.godinu

	2012.	2013.
Gotovi lijekovi	4.036.923	4.072.232
Magistralni lijekovi	54.168	56.953
Ukupno	4.091.091	4.129.185

Ukupna vrijednost izdatih lijekova u KM za 2013. godinu iznosi **70.490.281,00 KM** od čega je 8.540.257,00 KM naknada ugovornim apotekama. U okviru ovih sredstava 231.825,00 KM su lijekovi koji su odobreni osiguranicima Kantona Sarajevo za lijekove koji se ne nalaze na Listi lijekova.

Ukupna vrijednost izdatih lijekova u KM za 2013. godinu

Gotovi lijekovi	59.320.181
Magistralni lijekovi	478.295
Ampularni lijekovi	1.919.723
Lijekovi van liste odobreni po zahtjevima osiguranika	231.825
Ukupno	61.950.024
Naknada ugovornim apotekama	8.540.257
Ukupno	70.490.281

Pregled broja recepata realizovanih po apotekama sa ukupnom vrijednošću izdatih lijekova:

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
1	Apoteka Aedromsko naselje	32.035	482.793,16
2	Apoteka Bašćaršija	54.211	873.245,01
3	Apoteka Bosna	29.988	487.800,01
4	Apoteka Breka	43.773	824.394,96
5	Apoteka Buća potok	22.898	362.107,00
6	Apoteka Centar	37.577	595.628,61
7	Apoteka Čengiće Vila	36.037	786.350,06
8	Apoteka Dobrinja	34.145	553.987,56
9	Apoteka Grbavica	33.920	604.108,95
10	Apoteka Hadžići	42.737	591.849,65
11	Apoteka Hitna	39.040	545.738,28
12	Apoteka Hrasnica	16.110	237.045,03

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
13	Apoteka Hrasno	2.748	41.746,05
14	Apoteka Ilidža	45.623	683.348,97
15	Apoteka Ilijaš	56.889	922.274,35
16	Apoteka Kobilja glava	22.076	332.874,87
17	Apoteka Koševo	18.827	1.194.562,75
18	Apoteka Koševsko brdo	15.059	257.658,30
19	Apoteka Kovačići	24.438	413.783,41
20	Apoteka Logavina	27.121	475.884,44
21	Apoteka Marijin Dvor	23.778	588.672,08
22	Apoteka Mejtaš	33.152	785.383,54
23	Apoteka Novi Grad	41.731	617.445,67
24	Apoteka Novo Sarajevo	49.749	857.592,28
25	Apoteka Otoka	24.218	382.983,92
26	Apoteka Pofalići	62.149	934.020,24
27	Apoteka Pofalići 2	16.212	254.924,62
28	Apoteka Pozorište	8.206	132.252,79
29	Apoteka Rajlovac	25.312	354.111,12
30	Apoteka Robot Hrasno	5.882	100.676,85
31	Apoteka Saraj Polje	118.734	1.786.838,45
32	Apoteka Sedrenik	19.524	330.366,39
33	Apoteka Skenderija	20.134	1.296.249,55
34	Apoteka Srednje	19.656	288.438,41
35	Apoteka Stari Grad	30.362	520.239,05
36	Apoteka Švrakino	72.764	1.073.183,19
37	Apoteka Trnovo	12.844	148.244,60
38	Apoteka Velešići	11.876	226.283,87
39	Apoteka Vogošća	105.596	1.744.906,25
40	Apoteka Vratnik	27.411	480.409,34
41	Apoteka Importane	2.323	40.447,60
42	Apoteka Vrazova ogranak Centar	78.493	1.193.718,93
	UKUPNO JU APOTEKE SARAJEVO	1.445.358	25.404.570,16
43	Apoteka Al Hana 1	16.410	245.422,27
44	Apoteka Al Hana 2	20.332	315.312,98
45	Apoteka Al Hana 3	114.784	1.694.912,40
46	Apoteka Al Hana Bačaršija	30.889	508.739,37
47	Apoteka Al Hana Sokolović kolonija	23.351	384.098,86
48	Apoteka Al Hana Hrasnica	3.703	53.129,83
49	Apoteka Al Hana Bojnik	8.683	128.759,35

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
	UKUPNO APOTEKA AL HANA	218.152	3.330.375,06
50	Apoteka Delfin	60.791	1.011.127,19
51	Apoteka Delfin Centrala	142.124	2.233.902,77
	UKUPNO PZU APOTEKA DELFIN	202.915	3.245.029,96
52	Apoteka Denida Trg među. prijat.	2.653	38.123,29
53	Apoteka Denida Grbavica	5.505	88.447,26
54	Apoteka Denida Malta	37.076	533.818,00
55	Apoteka Denida Marin dvor	4.163	82.385,39
56	Apoteka Denida Podlugovi	18.185	258.448,57
57	Apoteka Denida Vogošća	2.873	46.737,73
	UKUPNO PZU APOTEKE DENIDA	70.455	1.047.960
58	Apoteka Eurofarm BBI	8.346	137.868,23
59	Apoteka Eurofarm Cent But. cesta	7.264	120.756,77
60	Apoteka Eurofarm Markale	9.229	162.763,16
61	Apoteka Eurofarm Merkator	8.694	147.024,61
62	Apoteka Eurofarm Alipašino polje	12.531	198.411,59
63	Apoteka Eurofarm Hrasnica	42.404	597.885,23
	UKUPNO PZU APOTEKA EUROFARM	88.468	1.364.709,59
64	Apoteka Ibo&Co	34.843	560.293,22
65	Apoteka Ibo&Co Patriotske lig.	10.947	175.175,05
	UKUPNO PZU APOTEKA IBO&CO	45.790	735.468,27
66	Apoteka Leko internacio Alipaš.pol.	8.318	116.590,51
67	Apoteka Leko internacional Centar	6.889	102.512,83
68	Apoteka Leko internacionl Centrala	5.411	80.657,71
69	Apoteka Leko Širokača	20.374	299.255,65
70	Apoteka Leko Velešići	28.106	496.031,14
	UKUPNO PZU APOTEKA LEKO	69.098	1.095.047,84
71	Apoteka Lupriv ogranak 10	28.099	431.540,83
72	Apoteka Lupriv ogranak 11	15.630	261.574,69
73	Apoteka Lupriv ogranak 14	9.159	132.843,05
74	Apoteka Lupriv ogranak 15	36.570	594.635,03
75	Apoteka Lupriv ogranak 16	16.555	241.570,37
76	Apoteka Lupriv ogranak 17	82.386	1.338.972,02
	UKUPNO PZU APOTEKA LUPRIV	188.399	3.001.135,99
77	Apoteka Oaza zdravlja Dobrinja	8.894	135.176,44
78	Apoteka Oaza zdravlja	32.256	409.111,40
79	Apoteka Oaza zdravlja Alipašin most	22.553	306.582,56
80	Apoteka Oaza zdravlja Otoka	8.027	125.544,94

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
81	Apoteka Oaza zdravlja Pazarić	5.638	79.878,87
82	Apoteka Oaza zdravlja Hadžići	3.641	45.871,48
83	Apoteka Oaza zdravlja Podlugovi	19.476	299.546,55
84	Apoteka Oaza zdravlja Skenderija	10.204	150.147,54
85	Apoteka Oaza zdravlja Vogošća	45.419	692.820,75
86	Apoteka Oaza zdravlja ogranak Bihačka	61.014	920.493,99
87	Apoteka Oaza zdravlja ogranak Dobrinja 2	23.399	328.863,90
	UKUPNO PZU APOTEKE OAZA ZDRAVLJA	240.521	3.494.038,42
88	Apoteka Pharmamed Bašćaršija	28.880	491.180,11
89	Apoteka Pharmamed Hadžići	8.855	128.132,73
90	Apoteka Pharmamed Drvenija ogr.2	5.045	85.259,25
91	Apoteka Pharmamed Sarajevo 1	11.775	175.034,08
	UKUPNO PZU APOTEKA PHARMAMED	54.555	879.606,17
92	Apoteka Remedia	35.975	514.531,23
93	Apoteka Remedia Kranjčevićeva	10.682	237.402,97
94	Apoteka Remedia 3	5.909	106.192,19
	UKUPNO PZU APOTEKA REMEDIA	52.566	858.126,39
95	Apoteka Gral	10.745	180.561,18
96	Apoteka Gral Dobrinja V	5.764	93.280,19
97	Apoteka Gral Dobrinja 1	4.228	62.648,08
98	Apoteka Gral Dobrinja 2	54.250	909.854,92
	UKUPNO PZU APOTEKA GRAL	74.987	1.246.344,37
99	Apoteka Unalijek 4	16.111	251.367,36
100	Apoteka Unalijek 5	18.111	256.176,57
	UKUPNO PZU APOTEKA UNALIJEK	34.222	507.543,93
101	Apoteka Viva 7	29.303	446.736,52
102	Apoteka Viva 7 ogranak 1	20.023	336.114,20
103	Apoteka Viva 7 ogranak Ilijaš	53.553	820.246,42
	UKUPNO PZU APOTEKA VIVA 7	102.879	1.603.097,14
104	Apoteka Dina	52.544	1.133.854,63
105	Apoteka Dina 1	67.004	1.059.586,64
106	Apoteka Dina 2	32.887	481.958,47
	UKUPNO PZU APOTEKE DINA	152.435	2.675.399,74
107	Apoteka Magistrat	24.150	362.094,61
108	Apoteka Farmes	31.404	507.420,63
109	Apoteka Butmir	39.802	555.497,52
	UKUPNO PZU APOTEKA MAGISTRAT	95.356	1.425.012,76
110	Apoteka Family	28.283	415.138,20

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
111	Apoteka Family plus	33.407	517.779,72
112	Apoteka Family pharm ogranak 1	7.584	129.865,12
	UKUPNO PZU APOTEKE FAMILY PHARM	69.274	1.062.783,04
113	Apoteka Alipašin most	21.667	365.985,17
114	Apoteka Anis	17.417	255.133,27
115	Apoteka Altea	6.877	115.923,55
116	Apoteka Belladona	6.028	81.728,59
117	Apoteka Ciglane	2.175	28.537,19
118	Apoteka Čelebić	70.878	1.223.673,62
119	Apoteka Eurofarm Pharm Vitez	3.092	35.415,74
120	Apoteka Ikanović	18.297	291.958,88
121	Apoteka Lamella	15.928	541.321,61
122	Apoteka Lotus	11.282	172.967,53
123	Apoteka Medikaliz	10.829	165.247,77
124	Apoteka Medisan	14.507	242.273,75
125	Apoteka My Medico	8.143	133.551,58
126	Apoteka Pharmasan	10.085	156.872,26
127	Apoteka Lužani	8.944	139.469,74
128	Apoteka Otoka A2	32.734	485.789,90
129	Apoteka Lužani A	1.851	27.700,77
130	Apoteka Revita	13.662	229.518,55
131	Apoteka Selen	36.447	505.425,70
132	Apoteka Semperviva	34.474	601.312,69
133	Apoteka Shopping	11.781	191.834,71
134	Apoteka Stup	30.976	497.392,57
135	Apoteka Stup II	25.486	368.419,01
136	Apoteka Tara	9.220	158.162,56
137	Apoteka Vedam	43.453	730.640,87
138	Apoteka Vedypharm	17.374	260.538,80
139	Apoteka Višnjik	12.115	210.416,69
140	Apoteka Vita	29.286	462.776,12
141	Apoteka Vitapharm	24.910	368.735,11
142	Apoteka Zdravlje	52.977	845.469,76
143	Apoteka Naša apoteka	20.626	306.013,60
144	Apoteka Tarčin	35.585	487.434,43
145	Apoteka Verdant	22.689	359.376,71
146	Apoteka San Di	14.971	234.039,34
147	Apoteka Dija San	12.829	195.552,81

Red.br.	Naziv apoteke	Br. Rp.	Ukupno KM
148	Apoteka Zambak	38.968	616.602,27
149	Apoteka Bardakčije	43.531	700.707,75
150	Apoteka Mima	26.175	412.933,22
151	Apoteka Vraca	10.818	175.161,57
152	Apoteka Estherpharm	12.526	199.720,07
153	Apoteka Astrum	3.208	47.024,75
154	Apoteka Galenus	5.910	103.525,41
155	Apoteka Galepharm	21.253	371.458,20
156	Apoteka Al Tawil	35.290	564.576,87
157	Apoteka Pharmacentar	16.481	302.041,70
	UKUPNO OSTALE PRIVATNE APOTEKE	923.755	14.970.362,76

Lista 20 najpropisivanijih lijekova u 2013. godini, prema finansijskom iznosu:

R.b.	Naziv lijeka	Iznos/2013
1	LANTUS uložak 100i.j./ml 5x3ml	3.103.489,50
2	NOVOMIX 30 flex pen 100 i.j./ml 5 x 3ml	2.090.614,77
3	ENAP H tablete (10+25) mg 20 tbl.	1.801.809,32
4	LOPRIL H tablete (10+12,5) mg 20 tbl.	1.651.271,65
5	SERETIDE CFC FREE inhaler 25/250 mcg 120 doza	1.321.991,54
6	CONTROLOC tablete 20mg 28tbl.	1.300.823,96
7	NITROGLICEROL ret. kapsule 2,5 mg 20 kaps.	1.096.674,07
8	NORDITROPIN NORDILET 10mg/1,5ml	953.724,66
9	HUMALOG mix 25 kwik pen inj. 100i.j./1ml 5x3 ml	949.238,08
10	LEVEMIR FlexPen injekcije 100i.j./ml 5x3ml	901.133,75
11	BERLITHION kapsule 300 mg 30 kaps.	820.859,20
12	DILATREND tablete 6,25mg 28 tbl.	652.822,22
13	CONTROLOC kaps.40 mg 14 kaps.	645.502,37
14	SIOFOR 850 film tbl. 850mg 60 tbl.	574.890,87
15	ROSWERA film tbl. 10 mg 28 tbl.	565.492,91
16	HUMULIN M3 injekcije 100i.j./ml 5x3ml	529.667,48
17	PLAVIX film tablete 75 mg 28 tbl.	500.702,30
18	AMLODIPIN FARMAVITA tablete 5 mg 30 tbl.	481.896,71

19	ZYPREXA obl. tablete 10 mg 28 tbl.	471.611,18
20	SANDOSTATIN LAR inj.30 mg	470.416,62
21	FOSAVANCE tablete (70+0,07) mg 4 tbl.	444.565,53
22	GOPTEN kapsule 2mg 28 kaps.	434.261,52
23	RANIBOS film tablete 150mg 20 tbl.	430.601,35
24	XALATAN kapi za oči 50mcg/ml a 2,5ml	425.710,42
25	AVODART kapsule 0,5 mg 30 kaps.	424.811,63
26	SIOFOR 500 film tbl. 500mg 60 tbl.	424.092,23
27	IRUZID tablete (10+12,5) mg 30 tbl.	423.279,74
28	LOPRIL tablete 10mg 20 tbl.	420.981,33
29	SERETIDE CFC FREE inhaler 25/125 mcg 120 doza	404.714,55
30	SINGULAIR JUNIOR tbl.za žvakanje 5 mg 28 tbl.	393.956,94

Lista 30 najpropisivanijih lijekova u 2013. godini, prema broju recepata:

Red.br.	Naziv lijeka	Broj Rp
1	ENAP H tablete (10+25) mg 20 tbl.	116.671
2	LOPRIL H tablete (10+12,5) mg 20 tbl.	115.559
3	NITROGLICEROL ret. kapsule 2,5 mg 20 kaps.	86.734
4	RANIBOS film tablete 150mg 20 tbl.	80.297
5	LODIX tablete 40mg 10 tbl.	65.120
6	LANIBOS tablete 0,25mg 20 tbl.	58.016
7	CONTROLOC tablete 20mg 28tbl.	56.274
8	AMLODIPIN FARMAVITA tablete 5 mg 30 tbl.	51.025
9	BOSAURIN tablete 5mg 30 tbl.	49.763
10	DILATREND tablete 6,25mg 28 tbl.	49.602
11	SIOFOR 850 film tbl. 850mg 60 tbl.	46.418
12	CORVITOL 50 tablete 50 mg 30 tbl.	42.831
13	SIOFOR 500 film tbl. 500mg 60 tbl.	41.821
14	LOPRIL tablete 10mg 20 tbl.	37.238
15	APaurin tablete 5 mg 30 tbl.	37.047
16	LOPRIL tablete 5mg 20 tbl.	35.818

17	ENAP 5 tablete 5mg 20 tbl.	33.528
18	ENAP 10 tablete 10 mg 20 tbl.	32.646
19	ANGINAL tablete 20mg 30 tbl.	32.184
20	IRUZID tablete (10+12,5) mg 30 tbl.	31.587
21	BERLITHION kapsule 300 mg 30 kaps.	30.168
22	KALIJ HLORID tbl.šumeće 500mg 20 tbl.	27.703
23	DARTELIN tablete 400mg 20 tbl.	27.633
24	DALSY sirup 100 mg/ 5ml a 100 ml	27.425
25	ATORIS film tablete 10 mg 30 tbl.	25.229
26	CONTROLOC kaps.40 mg 14 kaps.	24.643
27	AMARYL tablete 2 mg 30 tbl.	24.020
28	AMINOL tablete 50mg 20 tbl.	23.851
29	AMLODIL tablete 5 mg 30 tbl.	23.423
30	DIABOS tablete 5mg 30 tbl.	22.148

Analiza izdatih lijekova po ATC klasifikaciji u 2013.godini pokazuje da najveće učešće pripada lijekovima koji se koriste u bolestima kardiovaskularnog sistema (grupa C) i to 33 % Na drugom mjestu se nalaze lijekovi za liječenje bolesti gastrointestinalnog sistema i metabolizma (grupa A) sa 27 %.

Na trećem mjestu se nalaze lijekovi za liječenje bolesti nervnog sistema (grupa N) sa 9 %, na četvrtom mjestu su antiinfektivni lijekovi za sistemsku primjenu (grupa J) sa 7 % i na petom mjestu se nalaze lijekovi koji djeluju na respiratorni sistem (grupa R) sa 7%

ATC klasifikacija	Iznos/2013
A (lijekovi koji djeluju na digestivni trakt i metabolizam)	18.248.869,12
B (lijekovi koji djeluju na krv i krvotvorne organe)	1.275.024,07
C (lijekovi koji djeluju na kardiovaskularni sistem)	22.690.779,36
D (lijekovi koji djeluju na kožu –dermatologici)	399.248,04
G (lijekovi koji djeluju na urogenitalni sistem)	1.365.660,35
H (sistemski hormonalni lijekovi, izuzimajući spolne hormone)	1.972.299,30
J (lijekovi za liječenje sistemskih infekcija anti-infektivni)	4.744.614,36
L (preparati za liječenje malignih oboljenja)	312.602,79
M (lijekovi koji djeluju na koštano-mišićni sistem)	2.360.245,24
N (lijekovi koji djeluju na nervni sistem)	6.416.874,80
P (preparati za liječenje infekcija uzrokovanih parazitima)	15.978,52
R (lijekovi koji djeluju na respiratorni sistem)	4.594.039,99

S (lijekovi koji djeluju na čula)	1.376.699,30
V (ostalo)	2.173.676,59
UKUPNO	67.946.611,83

Važno je naglasiti da izražavanje potrošnje kroz ukupna sredstva ima ograničenu valjanost zbog različitih cijena lijekova u pojedinim zemljama i zbog različite vrijednosti valute. Osim toga, u ukupnoj se količini novca uticaj jeftinijih lijekova gotovo ne primjećuje, premda im potrošnja ponekad osjetno varira.

Izračavanje potrošnje lijekova brojem pakovanja, tableta, fizikalnih jedinica (gram, litra) ili recepata se može koristiti samo kod procjene potrošnje jednog lijeka. Ako se potrošnja izražava brojem grama aktivne tvari, tada će lijekovi slabije snage imati veći udio u potrošnji nego potentniji lijekovi.

Ni prikazivanje potrošnje brojem farmaceutskih pripravaka (npr. tableta) nije dobro jer količina aktivne tvari u farmaceutskim pripravcima može biti različita. Slično je i s brojem pakovanja: u jednom pakovanju može biti npr. 15 ili 40 tableta.

Ni broj izdatih recepata ne može biti mjerilo stvarne potrošnje lijekova jer se receptom može propisati različita jačina i količina lijeka.

Stoga je praćenje i analiziranje potrošnje lijekova ATC/DDD metodologijom Svjetske zdravstvene organizacije koja se pokazala se korisnom za uspoređivanje potrošnje lijekova na nacionalnoj i međunarodnom nivou, kao i za dugoročnu procjenu potrošnje.

Obradom podataka 20 najpropisivanijih generičkih naziva sa najvećim finansijskim učešćem izraženo kao vrijednosti DDD/1000 stanovnika/1 dan mogu se dobiti podaci o broju stanovnika koji su dnevno koristili određeni lijek i koji se mogu koristiti za dugoročno planiranje potrošnje.

20 najpropisivanijih lijekova po finansijskom učešću obračunato po DDD

R.b.	ATC	Generički naziv	DDD/1000 st/dan	Broj stanovnika koji je koristio navedeni lijek u jednom danu
1	H01AC01	Somatropin	0,22	96,8
2	A10AE05	Inzulin detemir	1,72	756,8
3	C07AG02	Karvedilol	2,15	946
4	R03DC03	Montelukast	2,24	985,6
5	C09AA05	Ramipril	2,36	1038,4
6	B01AC04	Klopidrogel	2,83	1245,2
7	A10AD01	Inzulin humani 30/70	3,41	1500,4
8	A10AD04	Inzulin lispro	3,43	1509,2
9	A10AE04	Inzulin glargin	5,94	2613,6
10	A10AD05	Inzulin aspart	6,23	2741,2
11	C10AA01	Simvastatin	6,89	3031,6
12	J01CR02	Amoksicilin+Klavulanska k.	6,98	3071,2
13	C10AA07	Rosuvastatin	10,78	4743,2

14	A16AX01	Alfa liponska kiselina	14,63	6437,2
15	A02BC02	Pantoprazol	15,53	6833,2
16	C01DA02	Gliceril trinitrat	16,49	7255,6
17	C10AA05	Atorvastatin	19,4	8536
18	A10BA02	Metformin	23,45	10318
19	C09AA03	Lizinopril	26,67	11734,8
20	C08CA01	Amlodipin	36,04	15857,6

Zastupljenost farmaceutskih kuća prema broju izdatih recepata na Listi Lijekova u 2013. godini

R.br	Proizvođač	Broj Rp
1	BOSNALIJEK	1.148.181
2	KRKA	467.420
3	FARMAVITA	331.305
4	BERLIN CHEMIE	200.160
5	ALKALOID	180.028
6	HEMOFARM	156.966
7	SANOFI AVENTIS	155.368
8	PLIVA	145.178
9	LEK	124.105
10	GLAXO SMITHKLINE	110.235
11	ABBOT	109.718
12	TAKEDA	106.845
13	PFIZER	104.860
14	NOBEL	81.326
15	ROMED	74.329
16	MSD	63.296
17	JADRAN	59.403
18	MAGISTRALNI PREP.	57.382
19	NOVONORDISK	56.855
20	BELUPO	42.371
21	ARTSANA-ITALIJA	34.285
22	BILIM PHARMAC.	34.230
23	ALCON	30.701
24	ASTRA ZENECA	29.592
25	HOFMAN LA ROCHE	28.506
26	ELI LILLY	28.270
27	RIEMSER	24.715
28	NOVARTIS PHARMA	23.269
29	FARMAL D.D. LUDBERG	20.706
30	CLINRES FARMACIJA	13.717

31	BECTON D.CO	11.030
32	KWIZDA PHARMA	10.453
33	ZADA PHARMAC.	10.140
34	MEDIS	10.007
35	RECKITT	5.590
36	PHARMAS	4.914
37	INNOTHERA	4.865
38	DESMA GMBH	3.895
39	ZDRAVLJE AD	3.732
40	FALK PHARMA	3.227
41	BAYER SCHERRING	2.826
42	REPLEKFARM	2.262
43	ACTAVIS GROUP HF.	2.031
44	MEDA	1.898
45	ASPEN HEALTH CARE	1.280
46	PHARMA SWISS	1.275
47	POLICHEM SA	1.159
48	GENERA	807
49	PRO MED C.S.	797
50	GALENIKA	760
51	JANSEN CILLAG	567
52	FERRING SA	531
53	NUTRICIA	495
54	BLAGOLEX	439
55	ICN HUNGARY	430
56	GENERICON PHARMA	110
57	AZIENDE CHIMICHE	96
58	IBSA	76
59	GEROT PHARMA	66
60	REMEDICA LTD.	48
61	CHIESI PHARM	38
62	TORREX CHISI PHARMA	16
63	UNIMED PHARMA	3
	UKUPNO	4.129.185

U toku 2013 glavni razlog deficitarnosti lijekova je nemogućnost pojedinih proizvođača da prometuju lijekove po cijenama koje su utvrđene Odlukom o listi lijekova nepohodnih za osiguranje zdravstvenog osiguranja Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 56/13), i koje su kao takve preuzete Odlukom o listi lijekova Kantona Sarajevo.

Radi se o sljedećim lijekovima:

- Tegretol CR, tbl. 400 mg, Pliva
- Mestinon, tbl. 60 mg, ICN Hungary
- Letrox, tbl.50 mcg, Berlin Chemie
- Dexamethason Krka, tbl.10x0,5 mg, Krka

5. Kontrola propisivanja i izdavanja lijekova

U Zavodu se vrši kontrola svakog realizovanog recepta u skladu sa Pravilnikom o uvjetima za propisivanje i izdavanje lijekova u prometu na malo («Službene novine Federacije BiH»,br.42/11 i 64/11).

Kontrolom realizovanih receptata uočen je niz nepravilnosti koje su u suprotnosti sa pojedinim članovima Pravilnika i Odluke o Listi lijekova Kantona Sarajevo:

- a) nije izvršena provjera statusa zdravstvenog osiguranja o čemu se u pravilu treba voditi računa prije propisivanja recepta
- b) nepravilno i nečitko napisani recepti koji mogu dovesti do greške u izdavanju
- c) propisivanje receptata bez označenog dana propisivanja zbog čega se ne može izvršiti kontrola propisivanja lijeka
- d) propisivanje receptata bez šifre ljekara (bar kod)
- e) izdavanje lijekova bez potpisa farmaceuta zbog čega se ne može izvršiti kontrola izdavanja lijeka
- f) propisivanje veće količine lijeka od potrebne bez mogućnosti praćenja korištenja lijeka
- g) preveliko propisivanje lijekova – polipragmazija po jednom osiguraniku koji mogu da izazovu neželjene interakcije koje utječu na zdravlje pacijenata. Ove interakcije mogu da budu maskirane zdravstvenim stanjem pacijenata, liječnici ih rijetko prepoznaju i ne prijavljuju, a često se dovode samo u vezu sa starošću pacijenata ili sa pogoršanjem stanja pacijenta.
- c) propisivanje potrebne količine lijeka za mjesec dana na više receptata što predstavlja neopravdano trošenje receptata i plaćanje veće naknade za realizirane recepte
- h) Članom 10.ovog Pravilnika uvodi se tzv „ponovljivi“ recept kojim ovlašteni doktor može propisati lijek za liječenje hroničnih bolesti za najviše 90 dana trajanja terapije. Međutim, nakon inicijalnog lansiranja, u 2013. godini je uočen trend sve slabijeg korištenja tzv „ponovljivog“ recepta, i realizovano je 45.440 receptata za razliku od 2012.godine kada je realizovan 71.458 ponovljivih receptata.
Najčešće greške uočene kontrolom ponovljivih receptata su:
  - a) neispravno numerisanje ponovljivog recepta
  - b) različiti datumi propisivanja lijekova

6. Poduzete mjere u 2013.godini na racionalizaciji potrošnje

Cijeneći ozbiljnost problema, Zavod je u 2013. godini, s ciljem racionalizacije potrošnje u skladu sa svojom nadležnošću i mogućnosti, poduzeo slijedeće mjere:

- organizovao sastanak sa upravom JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo, te im tom prilikom putem powerpoint prezentacije ukazao na ozbiljnost, uzrok, trenutne i dugoročne posljedice problema prekomjerne potrošnje lijekova na recept;
- sa pojedinim grupama ljekara propisivača su održani sastanci i na isti način prezentovana ozbiljnost situacije i moguće posljedice;
- pokrenuta je inicijativa za smanjenje iznosa naknade za izdavanje lijekova na recept pri čemu treba uzeti u obzir da je Kanton Sarajevo jedini koji nema participaciju za recept u iznosu od 1KM;

- organizovan je rad Tima za kontrolu koji je izvršio mnogobrojne posjete ljekarima s ciljem skretanja pažnje na uočene probleme prilikom propisivanja recepata;
- ugovornim apotekama su osporavani recepti koji su izdati mimo zakonskih propisa.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA SA PRIJEDLOGOM MJERA I AKTIVNOSTI

Opšti stav je da je Kanton Sarajevo dobro snabdjeven sa lijekovima. U samoj organizaciji farmaceutske službe na Kantonu Sarajevo, kroz Mrežu farmaceutske djelatnosti apoteka na području Kantona Sarajevo, može se konstatovati da je dostupnost apotekarske djelatnosti veoma velika s obzirom na utvrđene standarde i normative.

Pored Esencijalne liste koja se finansira za osiguranike Kantona Sarajevo iz sredstava obaveznog osiguranja, Kanton Sarajevo finansira i lijekove koji su potrebni stanovništvu a nisu obuhvaćeni Esencijalnom listom.

I dalje treba voditi aktivnosti na smanjenju cijena pojedinih lijekova, preispitivanju procenata učešća za pojedine lijekove te stalni kontakta sa zastupništvima i proizvođačima lijekova u cilju ažuriranja cijena, informacija o povlačenju lijekova, prometovanja i deficitarnosti, za što je Ministarstvo zdravstva aktivnosti započelo u 2013. godini uvođenjem web aplikacije za dostavu podataka u skladu sa Pravilnikom o bližim kriterijima za izbor lijekova, postupku i načinu izrade listi lijekova u Federaciji Bosne i Hercegovine, načinu stavljanja i skidanja lijekova sa listi lijekova, obavezama ministarstava zdravstva, zavoda zdravstvenog osiguranja, te proizvođača i prometnika lijekova uvrštenih na liste lijekova, kao i korištenje lijekova („Službene novine Federacije BiH“, broj 45/13), čime su stvoreni preduslovi za brže i ekspeditivniju razmjenu podataka sa zastupništvima i proizvođačima lijekova.

I dalje se na području Kantona Sarajevo praćenje potrošnje lijekova obavlja samo za lijekove koji se nalaze na Esencijalnoj Listi lijekova, odnosno za lijekove koje finansira Zavod zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo. Donošenjem Pravilnika o praćenju potrošnje lijekova od strane Federalnog ministarstva zdravstva steći će se bolji i kvalitetniji uvid u ukupnu snabdjevenost stanovništva sa svim lijekovima. Uvođenje praćenja potrošnje putem ATC/DDD uspostavljen od strane Svjetske zdravstvene organizacije i koji je prihvaćen u svim zemljama će omogućiti adekvatno poređenje i sa zemljama u okruženju. Također, praćenjem ukupne potrošnje lijekova i analizom dobivenih podataka moguće je planirati izradu preventivnih programa za najčešća oboljenja.

Povezivanjem apoteka u cjeloviti zdravstveni informacijski sistem, uvođenjem e-recepta te evidentiranjem izdatih lijekova u elektronskom zdravstvenom kartonu, steći će se potpuni uvid u medikaciju pacijenta, sagledati i istrajnost pacijenata u terapiji, pratiti sinergističke i antagonističke interakcije te pratiti medikacijske greške. Kvalitetan informacijski sistem će otkloniti i brojne nepravilnosti u propisivanju recepata, navedene u ovom izvještaju, omogućiti ljekarima vrijeme za razgovor sa pacijentima i istovremeno skratiti vrijeme koje ljekar provodi u administrativnim radnjama u propisivanju recepata. Također, omogućit će i stalnu saradnju i razmjenu informacija svih sudionika u lancu prometa lijeka, posebno propisivača i izdavača terapije, odnosno Zavoda zdravstvenog osiguranja Kantona Sarajevo i inspeksijskih organa može osigurati poboljšanje kvaliteta usluga i racionalizacije potrošnje.

Preuređenjem apoteka i odvajanjem prostora za savjetovanje pacijenta, što je definisano Pravilnikom o bližim uvjetima u pogledu prostora, opreme i kadra, kriterijima za osnivanje i obavljanje apotekarske djelatnosti u svim organizacionim oblicima, kao i načinu i postupku njihove verifikacije („Službene novine FBiH“ broj: 44/12) omogućit će se kvalitetnija farmaceutska usluga za stanovništvo Kantona Sarajevo, čime će se doprinijet i poštivanju Zakona o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata. Posebnu pažnju treba posvetiti

savjetovanju pacijenata i o načinu ishrane odnosno interakcijama sa hranom kao i zdravim stilovima života.

.Potrebno je da se pažljivo procjene dijagnostičko-terapijski algoritmi koji se primjenju u liječenju najčešćih bolesti (hipertenzija, srčane insuficijencije, diabetes melitus i reumatske bolesti) , odnosno spriječe medikacijske greške i kontraindikacije u upotrebi lijekova (dijabetes - beta blokatori) posebno u starijoj populaciji. Racionalan pristup farmakoterapiji je potreban posebno u dijelu antimikrobnih lijekova gdje je usljed nepravilne primjene lijekova evidentna rezistencija, te je potrebno uključivati sve jače i skuplje antibiotike.

O B R A Z L O Ź E N J E

Saglasno članu 13. tačka 12. Zakona o zdravstvenoj zaštiti («Službene novine Federacije BiH» broj 46/10) utvrđena je društvena briga za zdravlje na nivou kantona okviru koje je ostvarivanje prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, te praćenju provođenja, zaštiti i unaprijeđenje tih prava u okviru kojih je snabdijevanje lijekovima i dugih medicinskim sredstvima za zdravstvenu zaštitu stanovništva.

S tim u vezi, u Kantonu Sarajevo se, u primarnom nivou zdravstvene zaštite,

kontinuirano prati apotekarska djelatnost odnosno snabdjevenost stanovništva lijekovima i drugim medicinskim sredstvima i redovno izvještava Vlada odnosno Skupština Kantona Sarajevo.

IZVOD IZ ZAKONA O ZDRAVSTVENOJ ZAŠTITI
Član 13. tačka 12.

nisu zdravstveno osigurani po nekom drugom osnovu u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju;

- 15) zdravstvenu zaštitu vjerskih službenika u vjerskim zajednicama;
- 16) zdravstvenu zaštitu osoba romske nacionalnosti koja zbog tradicionalnog načina života nemaju stalno prebivalište, odnosno boravište u Federaciji.

Sredstva potrebna za finansiranje zdravstvene zaštite iz stava 2. ovog člana ostvaruju se iz: prihoda prikupljenih na osnovu oprinosa za zdravstveno osiguranje, sredstava budžeta kantona u skladu sa mogućnostima kantonalnog budžeta u kalendarskoj godini, iz učešća korisnika zdravstvene zaštite u pokrivenju dijela ili kupnih troškova zdravstvene zaštite, kao i iz drugih izvora na način i pod uvjetima određenim zakonom.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, finansiranje zdravstvene zaštite predviđene tač. 5., 6., 7. i 16. stava 2. ovog člana, u dijelu koji se odnosi na obaveze Federacije, finansira se iz federalnog udžeta u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, kao i propisima o zaštiti prava pripadnika nacionalnih manjina.

Finansiranje zdravstvene zaštite iz tačke 15. stav 2. ovog člana obavlja se u skladu sa posebnim zakonom o slobodi vjere i ravnom položaju crkava i vjerskih zajednica u Bosni i Hercegovini.

Obim, sadržaj i način ostvarivanja zdravstvene zaštite iz stava 1. ovog člana odlukom utvrđuje Vlada Federacije BiH na prijedlog federalnog ministra.

Vlada Federacije BiH dužna je obavijestiti Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije BiH) u roku od 15 dana od dana donošenja odluke iz stava 6. ovog člana.

Društvena briga za zdravlje na nivou kantona i općine

Član 13.

Društvena briga za zdravlje na nivou kantona obuhvata mjere za osiguranje i provođenje zdravstvene zaštite od interesa za građane na području kantona i to:

- 1) donošenje zakona i podzakonskih akata iz nadležnosti kantona;
- 2) uređenje i vođenje zdravstvene politike i provođenje reforme iz oblasti zdravstva od interesa za područje kantona;
- 3) praćenje zdravstvenog stanja stanovništva i rada zdravstvenih ustanova na području kantona, kao i staranje o provođenju utvrđenih prioriteta u zdravstvenoj zaštiti;
- 4) donošenje strateškog plana zdravstvene zaštite za područje kantona;
- 5) stvaranje uvjeta za pristupačnost i ujednačenost korištenja primarne i sekundarne zdravstvene zaštite na području kantona;
- 6) uspostavljanje sistema poboljšanja kvaliteta i sigurnosti zdravstvene zaštite;
- 7) osiguravanje palijativne njege za neizlječivo bolesne, odnosno umiruće u saradnji sa ustanovama iz oblasti socijalne zaštite, karitativnim i drugim udruženjima i pojedincima;
- 8) planiranje i ostvarivanje kantonalnog programa za očuvanje i zaštitu zdravlja od zagađene životne okoline što je prouzrokovano štetnim i opasnim materijama u zraku, vodi i zemljištu, odlaganjem otpadnih materija, opasnih hemikalija, izvorima jonizujućih i nejonizujućih zračenja, bukom i vibracijama na svojoj teritoriji, kao i vršenjem sistematskih ispitivanja životnih namirnica, predmeta opće upotrebe, mineralnih voda za piće, vode za piće i drugih voda koje služe za proizvodnju i preradu životnih namirnica i sanitarno-higijenske i rekreativne potrebe radi utvrđivanja njihove zdravstvene i higijenske ispravnosti i propisanog kvaliteta od interesa za kanton u skladu sa programom mjera koje donosi vlada kantona na prijedlog kantonalnog ministra i kantonalnog ministra nadležnog za zaštitu okoliša;
- 9) provođenje epidemiološke, zdravstveno-statističke, socijalno-medicinske i zdravstveno-ekološke djelatnosti,

te unapređenje zdravlja i prevenciju bolesti na području kantona;

- 10) provođenje mjera zaštite stanovništva od zaraznih bolesti iz svoje nadležnosti u skladu sa propisima o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti;
- 11) sprečavanje pojave ovisnosti i liječenje s ciljem suzbijanja težih posljedica po zdravlje ovisnika;
- 12) ostvarivanje prava iz oblasti zdravstvenog osiguranja u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju, te praćenje provođenja, zaštitu i unapređenje tih prava;
- 13) organizaciju i rad mrtvozomičke službe;
- 14) saradnja sa humanitarnim i stručnim organizacijama, savezima, komorama i udruženjima na poslovima razvoja zdravstvene zaštite na svom području.

Kanton osigurava sredstva za vršenje osnivačkih prava nad zdravstvenim ustanovama čiji je osnivač, a koji obuhvata investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje zdravstvenih ustanova - prostora, medicinske i nemedicinske opreme i prijevoznih sredstava, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti u skladu sa planom i programom mjera zdravstvene zaštite za područje kantona koji utvrđuje vlada kantona na prijedlog kantonalnog ministra.

Odluku o mjerilima za osiguranje elemenata standarda za investicijsko ulaganje i investicijsko i tekuće održavanje, te informatizaciju zdravstvene djelatnosti iz stava 2. ovog člana, koja će biti osnov za planiranje potpora iz kantonalnog budžeta, jednom godišnje donosi vlada kantona, uz usaglašen prijedlog kantonalnog ministra i kantonalnog ministra finansija.

Kanton osigurava sredstva za ostvarivanje društvene brige za zdravlje iz stava 1. ovog člana u budžetu kantona u skladu sa zakonom.

Kanton može donijeti posebne programe zdravstvene zaštite za pojedine kategorije stanovništva, odnosno vrste bolesti koje su specifične za kanton, a za koje nije donijet poseban program zdravstvene zaštite na federalnom nivou u skladu sa svojim mogućnostima, te utvrditi cijene tih pojedinačnih usluga, odnosno programa.

Član 14.

Društvena briga za zdravlje na nivou općine obuhvata ocjenjivanje rada zdravstvenih ustanova i kvaliteta zdravstvenih usluga, kao i osiguranje finansijskih sredstava za unapređenje njihovog rada i kvaliteta zdravstvenih usluga u skladu sa potrebama stanovništva i mogućnostima jedinice lokalne samouprave u skladu sa posebnim zakonom o principima lokalne samouprave u Federaciji.

Društvena briga iz stava 1. ovog člana ostvaruje se osnivanjem zdravstvenog savjeta na nivou općine koji planira i evaluira provođenje zdravstvene zaštite na području jedinice lokalne samouprave, daje mišljenje na planove i programe zdravstvene zaštite za područje lokalne samouprave, predlaže mjere za poboljšanje dostupnosti i kvaliteta zdravstvene zaštite, prati povrede prava pacijenata i poduzima mjere za unapređenje tih prava na svom području, te obavlja i druge poslove i zadatke u skladu sa propisima o pravima, obavezama i odgovornostima pacijenata.

Broj članova zdravstvenog savjeta određuje se statutom općine.

U radu savjeta iz stava 2. ovog člana učestvuju, po pravilu, predstavnici jedinice lokalne samouprave, pacijenata, mladih, komora iz oblasti zdravstva, stručnih udruženja, udruženja za zaštitu prava pacijenata, sindikata, zdravstvenih ustanova odnosno privatnih praksi, crvenog križa sa područja jedinice lokalne samouprave.

Društvena briga za zdravlje na nivou poslodavca

Član 15.

Mjere specifične zdravstvene zaštite koje mora osigurati poslodavac s ciljem stvaranja uvjeta za zaštitu zdravlja uposlenika na radnom mjestu i poticanja zdravstveno odgovornog ponašanja usmjerene su na provođenje:

web: <http://vlada.ks.gov.ba>
e-mail: vlada@vlada.ks.gov.ba
Tel: + 387 (0) 33 562-068, 562-070
Fax: + 387 (0) 33 562-211
Sarajevo, Reisa Džemaludina Čauševića 1

